A N Í N

/Mouřenec/

Kostel sv. Mořice

Stavebně historický

průzkum

Ing. PhDr. J. Muk
Slezská 97 130 00 Praha 3 červenec 1991

O b s a h .

Z dějin objektu	1
Literatura, plány, prameny	4
Historickoarchitektonický rozbor	15
Stavební historie	19
Hodnotné architektonické detaily a prvky	25
Doporučené k rekonstrukci	25

Z d ě j i n o b j e k t u .

Kostel sv. Mořice v Aníně je spjat svou minulostí s osadou Mouřencem, která zanikla beze stopy, jejíž zbytky jsou však doloženy ještě v 19. a na počátku 20. století. Byla to bezpochyby strategická poloha na protáhlém hřbetu téměř hradištního charakteru, s prudkým svahem svažujícím se do údolí, která vznik osídlení podmínila. Vznik osady souvisel nejen s kolonizací kraje, ale zřejmě s dálkovou cestou do Bavor po hraně úbočí řeky Otavy směřující od Sušice. Motivací osídlení byla ovšem v tomto kraji i zlatá rýžoviště. Cesta do Bavor byla páteří styků mezi dvěma zeměmi, zprostředkovaných jak iniciativou pánů z Bogen na straně bavorské, tak českým panovníkem . Rod Bogenů byl spjat s premonstrátským klášterem ve Windbergu, který byl jejich klášterem rodovým od roku 1125. Odtud byla organizována duchovní správa území včetně kolonizova Pošumaví- Sušicka a to ještě v době baroka. Nebyl tu pouze vliv bavorské šlechty na české území, alejiž dříve existovaly intenzivní styky směřující opačným směrem z Čech. Jejich dokladem je svěcení kostela ve Windbeku v roce 1167 pražským biskupem, v roce 1142 světil zde oltář sv. Václava biskup Zdík. Klášterní újezd Windberský byl zpravován z nedalekých Albrechtic u Sušice. Na duchovní správě se ovšem podílel i benediktinský klášter v Altaichu nedaleko Windberka . Vybírání desátku na Sušicku je doloženo k létům 1244-46. V roce 1063 byl opatem tohoto kláštera Václav, patrně Čech. Dobrodincem Windberka v roce 1290 byl Blojislav předek vladyků z Dlouhé Vsi nedaleko Mouřence. Bogenové získali Sušicko patrně v roce1124 sňatkem dcery Vladislava II Svatavy zasnoubené s Fridrichem z Bogen. Sušicko bylo princezninym věnem. Bogenové vymřeli v roce 1242 a Sušisko záhy získal zpět k Čechám Přemysl Otokar II.

Slohový charakter kostela dokazuje jednoznačně jeho původ nejpozději ve 13. století, čímž nejstarší zachovaná zmínka má pouze positivisticky ilustrační charakter. Pochází z roku 1360, kdy se uvádí kostel sv. Mořice jako farní Nového Městečka a vsi Rajska. Koincidence tří lokalit, Mouřence, Rajska a Nového Městečka v těsné blízkosti je pozoruhodná a svědčí o složitém procesu osidlování. Nové Městečko skutečně vzniklo zřejmě později a samotný název svědčí o programovém kolonizačním záměru neznámého lokátora. V roce 1369 se uvádí podací Ješka z Čejetic na Nové Vsi nedaleko Mouřence směrem k Sušici, přičemž tato spojitost přetrvává i v dalších obdobích. V Nové Vsi bývala v roce 1497 tvrz a ves. Tehdy ji koupil Prokop Tomek z Čejkov, sušický měšťan. Vlastnil pouze část vsi, ostatek patřil Břetislavu Švihovskému, od kterého koupili strýcové Pavel Tomek a Jan a Václav před rokem 1540. Tito se dělili v roce 1560, přičemž se uvádí v jednom z dílů Rajský. Před rokem 1634 vzniká další sídlo na Vatěticích dosud náležejících Dlouvé Vsi. V roce 1560 se navrací Rajské opět k Dlouhé Vsi a v roce 1634 následuje opětné oddělení. Mouřenec natrvalo spadá k Vatěticům. V létech 1636-44 spravuje Mouřenec farář z Kašp. Hor, v létech 1644-51 a 1659-66 ze Sušice. V roce 166-82 jsou správci chrámu premonstráti z Windberka. V roce 1604 se zachovala zpráva o koupi Rajska s patronátním právem sušickou obcí. V roce 1684 koupil obec Rajsko Václav Říčanský z Říčan. Později do roku 1786 náležel kostel v Mouřenci jako filiální do Hartmanic.

V roce 1895 je kostel sv. Mořice farním osady Rajsko. Anín, na jehož katastru se nyní kostel nachází vzniká jako sklářská osada až v 19. století, jádrem osídlení byla skelná huť existující již v 18. stol. V roce 1887 měl Anín- Annathal 7 domů a 127 obyvatel. U kostelíka byl tehdy hostinec a dvě školní budovy. J. Trajer 1862 uvádí ještě hospodářský dvůr, obdobná situace je na katastrálním plánu /1837/. Na faře byla za Trajera soukromá kaple sv. Josefa

svěcená v roce 1761. Stará školní budova pocházela z roku 1652, novávystavěna v roce 1901.

Z nejnovější doby pochází zpráva M. Trdla z 13. 8. 1947 o nutnosti oprav stropu a stěn. Konstatuje se dobrý stav krytiny, která byla před časem poškozena a do stropu zatékalo. Žádosti o příspěvek z fondu památkové péče nebylo vyhověno.

L i t e r a t u r a .

J.Schaller,Topographie des Königreich Böhmen III Prachiner Kreis , Prag Wien 1790 s. 241
Sommer J.G., Das Königreich Böhmen, VIII, 1840, s. 213
J.Trajer, Historisch-statistische Beschreibung der Diözes Budweis, Budweis, 1852, s. 88
J. Orth, F. Sládek, Topograficko statistický slovník Čech, Praha 1870.
A. Bašta, Průvodce Šumavou Praha 1908, s. 200
A. Sedláček, Místopisný slovník historický král. českého, Praha 1908, s. 754
A. Sedláček, Hrady, zámky a tvrze království českého XI, Praha 1897 s. 278. /Dvouhá Ves/
J.Braniš, Dějiny středověkého umění v Čechách 1892, s. 51
J. Braniš, Některé zvláštnosti chrámových staveb jihočeských, Památky archeologické XVII, 1897 s. 211
Kuchynka Method XVIII, s. 86
Profous, Svoboda, Šmilauer, Místní jména v Čechách s. 142
Hostaš, Vaněk, Soupis památek historických auměleckých v okrese sušickém, Praha 1901
CDB IV č. 360, s. 527
RB I, s. 540, s. 1150
J.V.Šimák, České dějiny I/5 1938, s. 1030
V.Novotný, České dějiny I/II, Praha 1913, s. 381,126
J. Höfer, K. Rahner, Lexikon für Theologie und Kirche, Freiburg 1962, s. 195
E. Bachman, Kunstlandschaften romanischen Kleinkirchen, Zeitschrift d. deutschen Vereins f. Kunstwissenschaft 8, 1941, s. 158
E. Bachman, Zisterzienserportale in Südböhmen, Zeitschrift für sudetengeschichte 3, 1940, seš.4
V.Mencl, Předrománská a románská architektura v záp. Čechách, ZPP, 1958, s. 22
V.Mencl, K.Benešovská, H. Soukupová, Předrománská a románská architektura v záp. Čechách, Plzeň 1978
J. Kuthan, Středověká architektura v jižních Čechách do pol. 13. stol, 1972
A.Merhautová, Románská architektura v Čechách Praha 1974
D.Líbal, recenze knihy A. Merhautové Raně středověká archit. in: Umění 1974, s. 162
V.Ryšavý,Antependium z Mouřence,Vlastivědné zprávy muzea v Sušici Sušice, 1990 s. 174

P r a m e n y , p l á n y .

St. ústřední archiv- fond SPS- heslo Mouřenec , 13.8.1947
Ústřední ústav geodezie Praha- katastrální plán/Gemeinde Neustadt /slavisch Novomestie/ mit der Colonien Ragsko und Annathal 1837

H i s t o r i c k o a r c h i t e k t o n i c k ý r o z b o r .

Areál kostela sv. Mořice se nachází v jedinečné situaci při konci terenního hřbetu, který končí prudkými, zčásti skalnatými svahy sklánějícími se k řece Otavě. Obkloupjící lesy způsobují, že kostel se uplatňuje pouze omezeně dílčím způsobem v dálkových pohledech vrcholem kostelní věže a pouze ze svého bezprostředního okolí v rozsahu lesní mýtiny jakocelek. A to ve výrazném podhledu, v popředí s mohutnou zvonicí, které je předložena románská apsida. Hřbitov kolem kostela vymezuje masivní ohradní zeď, na pravé, severní straně se připojuje kostnice. Pohledově je podstatně kryta vzrostlými stromy, svou hmotou s chrámem nekonkuruje. Prostor mýtiny východně od areálu je jeho organickým zázemím vytvářejícím nezbytné ideově kulturní a krajinné prostředí, které musí být bezpodmínečně i v budoucnu zachováno. Mýtina existovala již na katastrálním plánu z roku 1837.

Odlišným způsobem se uplatňuje chrám ve směru jediné historické přístupové komunikace ve směru od jihozápadu směřující k brance v ohradní zdi, zhruba v úrovni roviny přízemí. Zde bývala bezprostředně při konci cesty obytná stavení školy a fary, nyní je teren pokryt stromovím a chrám je možno nazírat až z bezprostředního okolí. Jestliže předpokládáme, že každá památka disponuje určitým pohledem, který je pro ni klasický, typický, je to právě tento pohled.

Kostel sv. Mořice.

Dominantním i prvky chrámu jsou loď krytá poměrně strmou a vysokou sedlovou střechou a věž nad presbytářem, které na východě přiléhající apsida je pouze podružným elementem. Tento stav je ovšem až výsledkem podle našeho předpokladu až pozdně gotické úpravy, původní románská loď byla podstatně kratší a objem chrámu jako celku sevřenější, koncentrovanější vzhledem k věži. Jak bude

dále ještě uvedeno, loď byla také nižší a s menším spádem střechy, což rovněž podporovalo dominantní funkci věže. Objekt se blížil téměř centrále.

Půdorys obsahuje obdélnou loď o proporcích zhruba 5:8, loď původní, románská byla čtvercová. Připojující presbytář, čtvercový, je podstatně užší než bývá obvyklé u dispozic tohoto typu. Srovnáme-li analogické půdorysy charakterizovatelné lodí a obdélým presbytářem s navazující apsidou, povšimneme si, že loď se vzhledem k presbytáři rozšiřuje obvykle o tloušťku obvodové zdi. V našem případě je loď širší navíc na každé straně triumfálního oblouku cca o 90cm. Je to charakteristický prvek půdorysu chrámu. Naopak apsida se zužuje vzhledem k čtverci oltářního prostoru pouze nepatrně, jak bývá obvyklé. Neproporčnost lodi a presbytáře by mohla vzbuzovat domněnku, že loď byla dodatečně přistavěna nebo nahradila starší užší loď. Tento předpoklad, jak bude uvedeno, nelze potvrdit, je krajně nepravděpodobný. Obvodové zdivo lodi i presbytáře je s drobnými odchylkami jednotných tlouštek 125-130cm, bez ohledu na skutečnost, že nad presbytářem existuje věž. Západní zeď presbytáře prolomená triumfálním obloukem je mírně slabší, tloušťky 115cm, což samo o sobě je určitým dokladem, že tato zeď nebyla zdí ukočující samostatné drobné svatyně. Zajímavě je řešena apsida. Zatímco ve východním čele má zdivo tloušťku 120cm, na jižní straně, kde je možno tloušťku ověřit tato je podstatně menší, pouze 83cm. Zdá se, že nejde o nepřesnost výstavby, ale spíše o záměr, aby v exterieru byla hmota apsidy výrazněji artikulována, odsazena od presbytáře. Vnější obvod tedy není polokruhový, ale podkovovitý. Bohužel nemáme k dispozici podrobnější zaměření dalších románských kostelů, abychom případné analogie mohli určit.

Navazující přístavěk sakristie se schodištěm na severní straně je mladšího původu, nejmladší je historizující přidaný trakt hrobky při východním čele sakristie. Mladší, z doby po roce 1837 je také

kaple na jižní straně lodi.

Průčelí jsou výsledkem několika stavebních úprav. Románské, pozdně gotické, barokní a z 19. století.

Vstupní průčelí západní stejně jako ostatní průčelí je strohé, bez plastických prvků členění, plocha stěny lodi přechází souvisle do štítu. Z plochy průčelí vystupuje nepatrně soklové zdivo, vstup je lehce lomený, bez portálu, snad pozdně gotický , nad vstupem proti půdnímu prostor konchou zaklenutá nika, ve které bývala socha sv. Mořice. Na vrcholu štítu spočívá žulový kříž.

Severní průčelí v rozsahu lodi obsahuje okno segmentově zaklenuté s původním barokním oknem křížové konstrukce s nasazeným půloblounkem. / viz výkres/ Okenní křídla chybí, zachovala se však na půdě nad sakristií. Po obvodu okna je dobře patrná pod mladší omítkou, odhalena sondou původní barokní úprava. Pasparta šířky 18cm na spodním nároží čtvrkruhem vykrojená. Základní plocha omítky je přírodní, šedavého tónu, pasparta byla provedena nikoliv plasticky, ale vápenným bílým nátěrem. Římsa je profilu lysis, obdobně jako na jižní straně. Na nároží bychom mohli předpokládat obvyklé kvádrování nebo liseny provedené obdobnou technikou jako pasparty oken, za daných podmínek omezeného zpřístupnění stopy těchto úprav nebyly zjištěny. Vpravo od okna, ve vzdálenosti 454 cm od nároží je patrnádrobná trhlina totožná s původním severozápadním nárožím kratší románské lodi.

Průčelí sakristie a přilehlého schodiště rovněž obsahují stopy barokních úprav. Schodiště je osvětlováno jak od severu tak od západu kazulovými okny. Zda zde bylo rámování, které je pravděpodobné nelze pro novodobé tvrdé omítky zjistit. Zřejmě zaniklo, obdobně jako rámování oken přízemí a patra sakristie, která jsou prostá obdélná, bez okenních rámů. Bez zdůraznění je i vstup s novodobými plechovými dveřmi. Vlevo od vstupu je vertikální drobná trhlina, které odpovídá v dispozici západní líc mezitraktové zdi. Je zde dů-

kaz, že schodiště bylo přistavěno dodatečně ke starší sakristii, což vyplývá i z pohledu na půdorys, kde obvodové zdivo sakristie vytváří uzavřený celek. Spárapostupuje do patra již z přízemí.

Při východním čele sakristie je přístavek obsahující schodiště se vstupem do krypty pod sakristií, uzavřeným zazdívkou s letopočtem 1969. Průčelí přístavku se segmentově zaklenutým vstupem a oknem je členěno vodorovným pásováním a naznačuje vznik koncem 19. století.

Východní průčelí apsidy je bez členění, s římsou profilu lysis, a s původním románským oknem s rámem tesaným z jednoho kusu kamene.

Severní průčelí presbytáře je prolomeno oknem gotickým bezpochyby současným s pozdně gotickou klenbou presbytáře z konce 15. století. Precisní formy kružby i jejich dokonalé řemeslné provedení prozrazují rezignaci architekta na původnost formy, nad dvěma jeptiškami je vsazen kruh s vloženým trojlistem. Střední sloupek, který zde býval chybí. Kružba je osazena uprostřed tloušťky zdi. Parapet má nepůvodní leh lehce předstupující cihelnou římsu, sondami jsme zjistili po obvodu původní gotické rámování charakteristickou paspartou šířky 18cm provedenou nasazenou druhou omítkovou vrstvou s hlazeným povrchem kontrastujícím s hrubší povrchovou strukturou základní omítkové vrstvy.

Na levé straně úsekuprůčelí v koutě jsme provedli sondu, která by případně odhalila spáru oddělující jižní průčelí presbyteria a dodatečně přistavěnou hmotu východního průčelí lodi. Spára neexistuje, obě zdi jsou vzájemně provázané. Východní čelo lodi je vývojově pozoruhodné vertikálním lomem líce v místě cca 80cm pod úrovní římsy. Prozrazuje se zde dodatečné nadvýšení zdi, na které nezávisle usuzujeme podle situace v půdě.

Jižní průčelí je rozděleno polygonální přístavbou předloženou původnímu románskému vstupu. Na pravé straně se zachovalo gotické lomeně zaklenuté okno. Tesané ostění je osazeno svým lícem pouze 6cm za lícem omítky, kružba tedy byla v líci průčelí, odlišným způsobem než

v presbytáři. Boky žulového ostění jsou otesány se stopami výběhů kružby. Před kružbou je mělký ústupek na hraně se zkosením, od kterého je osazena opět typická gotická omítková pasparta šířky 30cm /!/

Okno vlevo od přistavěné kaple je barokní, pocházející z přestavby 18. století, se segmentovým záklenkem, shodné jako v průčelí severním. Barokní je také půdorysný řez oknem s charakteristickým cihelným ozubem, na jehož vnitřním okraji je osazen okenní rám. Gotické omítky se po obvodu nezachovaly, na mladší, zřejmě barokní omítce je rytá linka vymezující pás shodně jako v severním průčelí. Vlevo od okna je trhlina v místě spáry oddělující přístavbu v západní části lodi. Při levé straně průčelí je výše položené nižší okno směřující na kruchtu, které není na severní straně protějšek. Okno je oválně zaklenuto, s omítaným ozubem uprostřed tloušťky zdi, zřejmě barokního původu. Římsa profilu lysis je dřevěná, bedněná.

Předložená kaple je v průčelích členěna mělce předstupujícím soklem a rovněž vystupující korunní římsou. V ose průčelí hexagonální okénko je rámováno úzkou nasazenou omítkovou páskou.

Průčelí věže jsou členěna dvěma kordonovými pásovými římsami s drobným podloženým čtvrtoblounkem. Korunní římsa je náročně profilovaná, s klasickým profilem obsahujícímzhora simu, podloženou desku a vyžlabený profil suplující kyma, navíc s drobným podloženým oblounkem. Římsa pochází pravděpodobně z 19. století. Římsy ne oddělují skutečná patra. Spodní římsa přetíná štěrbinové okénko další horní okénko je přeťato římsou horní. Sdružená dvojice oken ve zvonici posledního podlaží je charakterizována segmentovými záklenky a zděným středním sloupkem. V literatuře nebylo dosud upozorněno na skutečnost, že zákleneb oken je původní, jak bude ještě uvedeno v rozboru interieru, kde je možno sledovat technologické závislosti a spočívá v líci průčelí. Sloupek je ze smíšeného zdiva. Nebyl zde klasickým románský sloupek se sedlovým náběžníkem, neboť se nenacházel uprostřed

tlouštky zdi. Forma okna je zřejmě vývojově pozdní. Obdobně jsou řešena i další průčelí věže.

Střechy jsou kryty několika typy krytiny. Nad lodí je osinkocementová krytina, nad jižní kaplí pozinkovaný plech, stejně jako na apsidě. Na věži krytina šindelová.

Interier lodi

je výtvarně motivován ve výsledné podobě především jako prostor barokní. Stropní podhled je štukový, konstruovaný omítkou na latičkové konstrukci, fabion jemně vyklenut s pateční oblounkem. Plochu stropu člení vpadlé štukové pole s kouty vytaženými do motivu oslích hřbetů. Vzhledem k mělkému reliefu této úpravy se ovšem uplatňuje především historizující úprava z roku 1896, s ornamentálním geometrizujícím pásem a se zlatými kříži. Obvodové stěny prolamují okna barokní se segmentovými záklenky, na jižní straně východní konec okno gotické, na kruchtě s oválným záklenkem.

Nátěr zdí v barvě sytého světlého okru z doby po druhé světové válce, který zakryl podstatně starší úpravu barokní. Z této je patrná osnova korintských pilastrů s červeně mramorovanými dříky a zlatově okrovými hlavicemi, která rámovala jak okenní otvory, tak oltáře situované po stranách triumfálního oblouku a v pravé polovině severního obvodu. Tyto pilastry podpíraly původně zřejmě barokní architrav, o kterém předpokládáme, že byl v odstínech okru. Od roku 189 1896 je nahrazen historizujícím pásem meandru. Plný rozsah pilastrů není patrný, předpokládáme, že nesbíhaly až k podlaze, ale spočívaly nejspíše na postamentech či spíše na souvislém soklu. Původní stav by měl ozřejmit restaurátorský průzkum.

Kruchta na západní straně je ohraničena zábradlím konvexkonkávního půdorysu, kuželkovým barokního typu, je však podpírána výrazně empirovými kenalovanými sloupy, dorskými, na soklech čtvercového půdorysu. Hlavice jsou schematizované. Zdá se, že sloupy byly do-

datečně přeřešeny. Se sloupy je zřejmě současný manuál varhan, klasicistní s charakteristickým zubořezem v římse, zatímco varhanní skříň je barokní.

Z oltářů se zachovaly fragmenty, oltáře severního a severního při východním obvodu. Jižní beze stopy zmizel. Oltáře byly vrcholně barokní patrně z 2. čtvrtiny 18. století, současné s malovanou výzdobou stěn. Barokní je konstrukce okna zachovaná v severním okně. / viz příloha/

Do lodi se vstupovalo jižním portálem, který byl degradován na pouhý průchod do přistavěné jižní kaple. Portál je osazen ve vnější třetině tlouštky zdi. Předložená vnější nika hloubky 26cm je polokruhově zaklenuta , vytváří vlastně ústupek ústupkového portálu, vlastní portál je rovněž polokruhového obrysu, s tím že jeho obvod je krepován segmenty ve tvaru zhruba dvou třetin kruhu. Nosy byly odtesány, neboť toto členění skryto v dodatečné přizdívce 19. století, nicméně zdá se, že je můžeme spolehlivě rekonstruovat. Teoreticky bychom mohli předpokládat, že nosy byly ukončeny neznámým detailem, nezdá seto však pravděpodobné. Pozoruhodná je vnitřní nika portálu na straně do lodi, která je obdélná, s vodorovným překladem,

V jižní obvodové zdi v interieru jsme provedli sondy ověřující zaniklou odbouranou původní ukončující západní zeď.Byl nalezen původní jihozápadní kout lodi, kterému přiléhaly vertikální hrubě tesané kvádry obdobně jako v koutě veže. Tato skutečnost je závažným technologickým detailem, který je zcela neobvyklý a dokazuje současnost výstavby lodi a spodního patra věže nad presbytářem. Neméně závažný je objev gotické omítky, která překrývá líc jižní zdi po odbourání severojižní zdi západní, s charakteristickou hrubou strukturou. Na ní spočívá mladší omítka barokní s malovanými pilastry.

Sondou do východního čela lodi jižně od triumfálního oblouku jsme sledovali možnost poznat strukturu zdiva a případně vyloučit možnost předpokladu přístavby lodi ke staršímu presbytáři. Pod barokní omítkou objevena omítka gotická, bez maleb, pod ní původní struktura lomového zdiva se zatřenými sparami typická úprava 13. století.

Triumfální oblouk je lehce lomený, neprofilovaný s historizující malbou z roku 1896. Oblouk je vysoký 534cm, patka 354cm vysoko, přičemž na levé straně se zachovala tesaná pateční římsa staršího nižšího triumfálního oblouku a vrcholem pouze 194cm vysoko. Římsa má prostý profil lysis. Na pravé straně byla tato římsa odtesána, zachovalo se její jádro. Pod mladší omítkou se také zachoval výběh původního triumfálního oblouku dokonce s fragmenty neidentifikovatelné malby. Triumfální oblouk byl románský.

Stopy gotických fresek jsou také na severní obvodové zdi.

Presbytář je vzhledem k lodi intimním drobným prostorem. Zaklenut Pozdně gotickou hvězdicovou klenbou na koutových římsových hlavicích kruhového půdorysu z pozdního 15. století. Již nejstarší odborná literatura rozpoznávala, že klenba je dodatečná, J. Braniš však na př. předpokládal, že klenbě předcházel trámový strop. Provedli jsme severní na stěně sondy, které odhalily stopy zaniklé starší, zřejmě původní románské klenby. Zatímco patka klenby na vrcholu konzol je 395cm nad dlažbou, výběh románské bezžeberné klenby je o 120cm níže, ve výši 275cm. Původní čelní oblouk se projevuje jako rozdíl líců zdiva a omítek, v místě odbourané klenby je omítka mladší, spočívající na plentě. Čelo klenby bylo zřejmě polokruhové, od nalezené patky probíhalo na spodní pravý okraj okna barokní empory. Na levé straně jsme sondu neprováděli, předpokládáme, že výsledek by byl shodný. Nižší klenba spolehlivě koresponduje s předpokládaným nižším románským triumfálním obloukem, jak jej lze rekonstruovat podle zbytků patečních římsy.

Vstup do sakristie je zdůrazněn portálem s pásovou šambranou s uchy a s vrcholovým klenákem, který je výhradně štukový, vyzděn z cihel. Nahradil starší vstup bezpochyby gotický, ze kterého se nezachovaly stopy, jak ověřil sondážní průzkum. Kropenka /?/ vpravo od vstupu či konzola neznámého účelu vpravo od vstupu je pozdně gotická, současná s klenbou. Dále doprava se nachází zazděné sanktuarium s obíhající lištou přecházející do vysokého trojúhelného štítku s gotickou lilií ve vrcholu. Po obvodu jsme zjistili orientačními sondami zbytky patrně gotické malované výzdoby. Barokní empora není rámována.

Koncha apsidy postrádá pateční římsu, jak průběžnou, tak koncovou nárožní. Nároží je ovšem na rozdíl od dalších úseků zdiva vyzděno z kvádrů, tesaných.

V ose presbytáře se zachovala náhrobní kamenná deska, značně vyšlapaná, zčásti překrytá novodobou vrstvou malty snad sanující násilné vniknutí do krypty, do které se zde vstupovalo a na kterou navazuje průchod do prostoru pod sakristií.

Klenba je novodobě povrchově upravena. Gotická žebra pokrývá jednoduchý malovaný ornament, plocha klenby je modrá se zlatými hvězdami, žebra v základní ploše světle okrová. Sondami nebyl zjištěn starší nátěr. Zdi jsou světle modré. O povrchové úpravě presbytáře informuje nápis na východním čele prostoru nad triumfálním obloukem. Z neúplně čitelného textu zjišťujeme... za znovuzískáné zdraví /am wiedererfangte Gesundheit/ restauroval J. Ed. Schmid majitel sklářské továrny v Aníně 1897. Do této doby jednoznačně lze datovat historizující výmalbu lodi i presbytáře.

Jižní kaple na protáhlém půdoryse s okosenými rohy osvětlovaná jediným osovým oknem je zastropena patrně falešnou klenbou s vyklenutými fabiony a s mohutnou pateční fabionovou římsou. Stěny pokrývá iluzivní kvádrování, historizující. Oltáře je deva-

stován a není tedy možno zjistit zasvěcení. Vstupuje se již uvedeným románským, dodatečnou přizdívkou krytým portálem, původním vstupem do kostela.

Sakristie

je plochostropá, strop členěn obdélným vpadlým polem s čtvrtkruhem vykrojenými rohy. Na východní straně je nika, pozůstatek zaniklého okna. Sondami v západní stěně se nepodařilo objevit původní nároží románské lodi, ke kterému by byla sakristie bývala přistavěna. Nelze však jeho existenci zamítnout.

Schodiště na emporu

je vřetenové, podklenuté pod patrovou podestou plochými klenbami, plackovou a segmentovou. Bezpochyby pocházejí z pokročilého 19. století, jsou starší než kazulová okénka schodiště osvětlující.

1. patro sakristie

obsahuje prostor obdobný sakristii přízemí, strop je členěn pouze úskokem líce omítky v patce fabionu. Empora se otevírá do prostoru presbytáře segmentově zaklenutým oknem. Předsíň, v prostoru schodiště má trámový strop s neprofilovanými trámy a s překládaným záklopem. Ve stropě je padák schodiště na půdu, které je pouhým žebříkem.

Půda lodi

Krov novodobého typu, vaznicový, s kráčaty a výměnami se svislými sloupky a se dvěma hambalky, nezávislý na stropní konstrukci. Soudě podle konstrukce náleží 19. století. Na stropních trámech nejsou stopy po starším krovu, pro který by byly bývaly stropnice trámy vaznými. Stopy staršího krovu jsou naopak patrné na obou štítech. Ve štítu západním je otisk a ozub se zeslabením vymezujícím bývalou nedezdívku krovu lehce nižšího než stávající. Osová nika byla do štítu dodatečně prolomena. Štít je režný ze smíšeného zdiva, snad barokní.

Vysoce pozoruhodná je situace na východní straně. V ose věže je kapsa po trámu/ spodní okraj 307cm nad stropní konstrukcí/ na který navazuje trojúhelníková plocha s vrcholem v místě trámu, pokrytá gotickou omítkou odlišující se od režného líce zbývající plochy. Na rozhraní se zachovaly i konce latí. Je zřejmé, že je zde otisk krovu, do kterého pokračoval prostor lodi, tedy s průhledem do krovu. Odvěsna obrysu trojúhelníka vymezujícího omítnutou plochu protíná jižní nároží věže ve výši cca 55cm nad stropními trámy. Lze předpokládat, že loď byla původně cca o 80cm nižší, čemuž odpovídá i úskok líce patrný ve východním líci lodi jižně od věže. Uvedený rozdíl můžeme předpokládat jestliže prodloužíme rozhraní omítky a režné plochy. Nároží věže je vyzděno z tesaných kvádrů, ostatní zdivo drobné, lomové.

V půdě sakristie

sezachoval na přilehlé severní straně obvodu věže otisk staršího krovu, nižšího, s v cholem 190cm nad stropem sakristie. Na východní straně tento obrys se láme a dokládá zaniklou valbu. Byla zde tedy střecha malého spádu, soudě podle valby nenáležela přízemní sakristii. Této by střecha s daným starším otiskem byla nepřiměřeně vysoká. Nad okrajem starší střechy sledujeme gotickou hrubou omítku věže. Dokazuje se tak gotický původ sakristie a to patrně včetně jejího prvního patra. Omítka nikdy pod starším krovem na věži neexistovala. V prostoru půdy je patrné zazděné okénko střílnovitého charakteru obdobné jako v jižním průčelí.

věž, horní patra.

1. patro věže je přístupno z prostoru půdy nad lodí dodatečně prolomeným nebo rozšířeným průchodem v západní stěně věže. Dodatečnost otvoru je velmi dobře patrná vzhledem k omítce na západní straně západní zdi věže. Zdivo prostoru věže je v rozsahu všech čtyř pater hrubě

omítnuto s výjimkou posledního patra, kde je pod krovem s tímto související dodatečná nedezdívka. Omítka je současná se vstupním otvorem nebo dodatečná k němu, stejný vztah má ke stropním trámům v patrech věže. S trámy je současná nebo mladší. Stropní konstrukce jsou trámové s neokosenými trámy, s jednoduchým záklopem, rozhodně nikoliv středověké. 1. patro má výšku od vrcholu rubu klenby 360cm, 2. patro pouze 220cm, 3. patro je nižší / v=220cm/ / vše konstruktivní výšky/ Z vývojového hlediska je pozoruhodný mírný úskok líce ve druhémmpatře v úrovni cca 160cm nad podlahou. Naznačuje nejspíše dodatečné nadvýšení věže od této úrovně . V rovině úskoku jsou zachovány fragmenty kuláčů, snad původní stropní konstrukce. Z technologického hlediska jsou pozoruhodné vertikální nepravidelné kvádry v koutě v prvním patře, které v dalších podlažích nebyly zjištěny, které jsme ale naopak objevili v lodi v jihovýchodním koutě původního chrámu z doby před prodloužením lodi. Toto řešení je natolik neobvyklé, že zaručuje současnost výstavby lodi a spodní poloviny věže. Jižní průčelí prolamují původní okénka střílnového charakte ru. Obdobné okno zazděné je v prvním patře na straně severní, kde směřuje do prostoru půdy nad sakristií.

4. patro náleží zvonici. Závažná jsou sdružená okénka, která dosud nebyla správně interpretována. Uvádělo se, na základě analogií, že zde býval obvyklý románský střední sloupek, který by bylo nutno předpokládat uprostřed tloušťky zdi a k vynesení záklenků rozšiřující sedlový náběžník. Zjišťujeme, že okna byla od počátku řešena odlišným způsobem. Okna obsahují okenní niky zaklenuté původními lomovými záklenky s otisky bednění v maltě, přičemž bednění přiléhalo hmotě do průčelí posunutých oken, ozubového typu. Rovněž dvojice oken, vlastních sdružených otvorů uplatňujících se v průčelí, se segmentovými záklenky /!/ mají původní hmotu, s předešlými obdobné záklenky z lomového zdiva s otisky bednění. Jsou tudíž původní. Dosedají na střední omítané slpupky, které jsou vyzděny ze smíšeného zdiva, nej-

nejsou původní. Vzhledem k relativně dobrému zachování omítek jsme nepovažovali tedy za účelné zde provádět sondy, které by snad přiblížily představu sloupků původních. Sloupky při vnějším průčelí mají analogie na př. na kostele v nedalekých Petrovicích u Sušice, Ve Svojšíně, vesmě s na objektech, které se datují do doby 2. čtvrtiny až kolem poloviny 13. století.

V úrovni pod stropní konstrukcí, ve které jsou stropní trámy vaznými trámy krovu sledujeme spáru oddělující původní románské zdivo a dodatečé nadezdění s výplní starších kapes po trámech. Věž tedy nebyla původně v dnešní výši, ale lehce nižší.

Ve 4. patře je ocelová konstrukce zvonové stolice. Zachoval se zde jediný zvon s nápisem gotickou latinkou, majuskulí: Matouš, Jan, Lukáš, Marek- sejmény evangelistů v latinskétranskripci. Snad je to zvon, který se v literatuře uvádí s letopočtem 1329, který ovšem se nepodařilo v současnosti na zvonu zjistit, což může spadat na vrub neúplné přístupnosti nebo letopočet býval na zvonu jiném, který se zde nyní již nenachází.

Kostnice

sice nedosahuje svým stářím a zjevem významu kostela, nicméně jako útvar pozoruhodný zaslouží pozornosti, neprávem byla literaturou přehlížena. Nachází se severně od chrámu, na boku návrší, ze kterého sestupuje formou terasy, aby byl vyrovnán výškový rozdíl. Uplatňuje se v panoramatickýchpohledech od východu, kde se projevuje jako celkově nepozoruhodný útvar spíše hospodářského výrazu. Pouze drobná čtyřlistová okna vypovídají o sakrálním charakteru.

Vstupní průčelí ke kostelu je prolomeno třemi polokruhově zaklenutými arkádami, z nichž dvě boční jsou slepé a střední je arkádou vstupní. Omítka je ryze účelová, nečleněná. Vnitřní prostor s prů-

hledem do krovu novodobé konstrukce se svislými sloupky je rozdělen do čtyř sektorů hloubkovým a křižujícím příčným průchodem, na který navazují v bočních obvodových zdech drobná okénka. V jednotlivých sektorech jsou uloženy bez jakéhokoliv systému volně pohozené lidské kosti. Osový průchod směřuje do severního risalitu kaplového charakteru. Jeho půdorys překvapuje svou výtvarnou náročností. Základní prostor je oválný, v delší ose s připojující se polokruhovou apsidou, vstupní úsek je přímkový, aby bylo získáno vstupní průčelí ve vlastní kostnici. Toto průčelí bylo zdobeno malbou. Oválně zaklenutý vstup rámuje malovaná odstupněná šambrana, po stranách jsou patrné zbytky tordovaných malovaných sloupů, na které pravděpodobně navazoval již nezjistitelný, nezřezelný architrav a římsa. Prostor kaple je plochostropý s novodobým prkenným podhledem, stěny prolamují drobná okénka. Na obvodových zdech jsou patrné další zbytky maleb pod překrývajícími nátěry. Mábami byly zdobeny také stěny vlastní kostrnice. Na východní i západní straně se zachoval nad oknem vertikální růžový pás. Ze zbytků malované výzdoby lze rozpoznat postavu muže , symetricky kostlivce a nečitelné německé nápisy, nyní fragmentární. Snad zde byl námětem obvyklý průběh lidského života.

Vstupní průčelní zeď navazuje neorganicky na obvodovou zeď hřbitova, která je evidentně staršího původu.

S t a v e b n í h i s t o r i e .

Kostelusv. Mořice v Aníně / v Mouřenci/ byla věnována literaturou dostatečná pozornost, neopomenula se k němu vyjádřit již od 19. století žádná publikace zabývající se architekturou románského období. Neunikala ani pozornost autorů zabývajících se specielně monograficky architekturou Pošumaví. Za této situace a daných podmínek uměleckohistorického bádání, které nelze rozhodně považovati za exaktní vědu je obtížné jakékoliv poznání kostela obohatit a vnášet jistotu spolehlivého soudu mezi značně se různící názory jednotlivých autorů.

Shrňme nejdříve poznatky týkající se románského období, které jsem se pokusili prezentovat a zdůvodnit v předcházejícím rozboru a které povětšinou nebývají při rozboru románských chrámů jako charakteristické uváděny.

Chrám v původní podobě obsahoval stávajícípresbytář s apsidou a loď, která byla kratší než loď současná. Byla téměř přesně čtvercová, což musíme konstatovat jako jeden ze základních znaků půdorysu. Současně vyjadřuje příslušnost ke skupině formálně srovnatelných útvarů. Na loď navazující presbytář je podstatně užší, což je další charakteristický znak. U románských chrámů bývá obvyklé, že podélné zdi presbytáře či apsidy mají vnější i vnitřní obrys vzhledem k lodi ustoupný právě o tloušťku zdi. V našem případě je loď dosti značně široká a naopak presbytář výrazně úzký, diference obou útvarů je relativně značná. Tato zásada se upleňuje na styku presbytáře a apsidy. Apsida sama o sobě po přesném změření prozrazuje pozoruhodný půdorys. Vnější a vnitřní obrys nejsou souběžné křivky. Zatímco vnitřní obvod je přesným polokruhem, obrys vnější je vlastně podkovovitý, neboť tloušťka zdiva apsidy je ve východním čele podstatně mohutnější než na bocích. Příčinu tohoto řešení neumíme

vysvětlit.Snad bylo záměrem artikulovat právě boční stěny ve vnějším pohledu. Podkovovité apsidy, ovšem s podkovovitým vnitřním obrysem jsou z uměleckohistorického hlediska pojmem sui generis. Pro absenci přesných zaměření románských kostelů chybí v našem případě srovnávací materiál. Nevíme, zda existují paralely, které by mohly případně naznačit určité filiace. Odmítnout musíme případnou apriorní možnou hypotézu, že by snad presbytář s apsidou byly starším chrámem, kekterému by byla přistavěna loď v další etapě. Tento předpoklad vylučují sondy prokazující současnost výstavby zdiva lodi i presbytáře a dále pak technologie výstavby s aplikací z hlediska poznání zajímavých vertikálních lomových kvádrů zjištěných jak v lodi, tak ve věži. Současně se potvrzuje, že věž je současná s lodí a tedy i presbytářem. Nevylučuje se ovšem, že horní patra věže vznikla snad dodatečnou nástavbou. Hypotézu by snad mohl ověřit hloubkový rozbor po postavení lešení. Připomeňme, že jihočeská analogie Mouřence, kostel v Horní Stropnici má věž nižší, nedosahuje výšky hřebene krovu lodi. V horních patrech jsou charakteristická okna zvonice. Nejsou zcela obvyklého románského typu, se středními sedlovými sloupky uprostřed tloušťky zdiva.

Jak jsme již připomenuli, v literatuře, i nejnovější datování kostela v Mouřenci kolísá, nebylo dosaženo shody.

V. Mencl zprvu/1958/ zařadil kostel do období mezi sklonkem 12. století a dobou kolem roku 1240, kdy nastupuje do kraje gotika pocházející z kláštera v Nepomuku. V roce 1978 po objevení jižního portálu upřesnil dataci do doby konce 12. století. Portál odvozoval totiž z rozety západního okna domu ve Wormsu před rokem 1181. Je zřejmé, že tato filiace se nám jeví jako násilná . J. Kuthan /1972 datoval chrám do 30. let 13. století konstatováním absence prvků přechodného stylu, které signalizuje výstavba kláštera v Nepomuku kolem roku 1240. A. Merhautová se spokojila /1971/ datováním povšechně

do první poloviny 13. století. V Uměleckých památkách Čech/1977/ se uvádí rámcově pouze 13. století.

Při základním pohledu na minulost chrámu nepochybně, jak učinila většina badatelů, nelze přehlédnout kontext s architekturou kraje, ve které je výrazným článkem kostel v Albrechticích u Sušice diskutabilního původu. Podle barokního údaje na omítce byl údajně svěcen v roce 1178, kam dnešní kostel kladl naposledy V. Mencl, včetně raně gotického portálu, což odmítli J. Kuthan i A. Merhautová předpokládající dodatečnost portálu ve zdivu chrámu v roce 1178 svěceného. Chrám je významný potud, že reprezentuje frekventovaný půdorysný typ s čtvercovým presbytářem. Význam tohoto chrámu se zřejmě pro výtvarný profil kraje oslabí, jestliže připustíme, že zde existovaly ještě další, nyní již zaniklé románské chrámy. Románského původu byl nepochybně neznámý nejstarší kostel v Sušici, přirozeném středisku kraje, zmiňovaný k roku 1246 v souvislosti s vybíráním desátku klášterem v bavorském Altaichu. Románský kostel musíme také předpokládat v Kašperských Horách, kde pro dobu jeho vzniku svědčí typicky románské zasvěcení sv. Linhartu Vavřinci a osídlení v této době bylo potvrzeno archeologickými výzkumy. D. Líbal předpokládá románský původ kostela v nedalekém Nicově, který je potom nejvýše položeným nejstarším chrámem vČechách. Krajina tedy byla podstatně hustěji osídlena, než se předpokládalo a kostely nebyly vzácností. Neznáme než věž kostela románského ve Strašíně. Uniká nám tedy i podoba těchto nejstarších kostelíků, přičemž se nevylučuje svatyně, vzhledem k topografické roztříštěnosti lokalit, v kterékoliv osadě, kde kostel existuje i později.

Kostel sv. Mořice v Mouřenci se evidentně vylučuje svým půdorysným typem ze skupiny chrámů typu Albrechtice, u kterého

je známý výskyt již na Velké Moravě a souvislá intenzivní frekvence
Mouřence
již od 2. pol. 12. století. Půdorys se řadí k typu svatyní s válcovou apsidou, který je typem průběžným až do 13. století. Specifikem mouřeneckého půdorysu je ovšem existence věže nad presbytářem. Nepochybně v tomto směru je chrám v českém prostředí cizincem. Poprvé se výskytem tohoto typu ve střední Evropě zabýval E. Bachmann/1941/ Paralelou mouřeneckého kostela je chrám v Horní Stropnici a v Kostelci u Tábora. Problémem se znovu zabýval D. Líbal//1974/ a zjistil zajímavou frekvenci jednotlivých typů vesnických kostelů. Zatímco v Čechách je od 11. stol. obvyklý půdorys s obdélnou lodí, válcovou apsidou a se západní věží,v Dolních Rakousích převládá pravoúhlý presbytář nesoucí chorovou věž, vzácněji navíc s apsidou typu Mouřence. Obdobná je situace v Bavorsku. Zpravidla bez apsidy jsou půdorysy kostelíků v Horní Falci, s věžemi nad pravoúhlým závěrem, zpravidla bez apsidy, obdobná je situace v Horních Frankách. Chorové věže převažují i v Sasku. V. Mencl interpretuje pravoúhlý presbytář s věží a apsidou z klášterního kostela v Hirsau.

Při komparaci půdorysu mouřeneckého kostela s dalšími chrámy kraje zjišťujeme, že zde převládá jinde neobvyklý zhruba čtvercový tvar lodi, ovšem presbytář je ve srovnání s dalšími chrámy podstatně menší. Pro představu uvádíme rozměry v připojené tabulce. Bohužel z technických důvodů jsme neměli možnost podstoupit cestu srovnání s dalšími příklady, především zahraničními.V kontextu s jižním portálem, který se nám zdá spíše ve vazbě na portálu typu Nepomuk , Kvášňovice a další, jako redukce obloučkového vlysového motivu na archivoltě vyskytujícího se od doby kolem roku 1240 máme zábrany klást vznik kostela do první čtvrtiny 12. století, k čemuž by mohly malé rozměry presbytáře apriori svádět. Datování nenapomáhá zřejmě ani interpretace málo obvyklého Patrocinia. Sv. Mořici byl vystavěn chrám poprvé kolem roku 380 v Octoduru později s opatstvím. Odtuse

Srovnávaci tabulka velikostí vybraných kostelů 13. století

/rozměry jsou přibližné, první číslo ve zlomku udává šířku, druhé délku prostoru/

	presbytář	loď
Albrechtice	6,5/6,5	8,7/10,7
Petrovice	6/6	7,2/9
Svojšice	4,9/4,9	9/12
Zdouň		9/9,8
Zbynice	5,8/ ?	8,7/8,9
Chudenice		9,1/14,1
Janovice n Ú.	6/6	9/12,5
Křištín	5,9	7,6/8,4
Poleň	4,3/?	7,2/7,2
Hejná	4,4/3	7,5/8,4
Mouřenec	3,8/3,8	8,5/8,5

se šířil světcův kult. Světec, voják padl v létech 280/300. Byl patronem některých rytířských řadů, vojáků, zbrojířů a barvířů, ochráncem koní. Někdy se uváděl jako negr. Namátkou zjišťujeme v českých zemích zasvěcení sv. Mořici na pražském hradě, kde chrám vznikl podle D. Líbala v souvislosti se stratigrafií před založením Spytihněvovy baziliky / 1060/. Patrně románského původu byl původní kostel sv. Mořice v Olomouci a snad i předchůdce mladšího kostela v Kroměříži. V münsteru vznikla kanonie s kostelem sv. Mořice v létech 1064-84. V Mouřenci bývala socha světcova zobrazeného ve zbroji v nice západního štítu. Uvádí se jako pozdně gotická.

Shromážděné fatografické údaje nevylučují podle našeho názoru vznik mouřeneckého kostela někdy v druhé čtvrtině 13. století, zejména vzhledem k jeho portálu, jako útvar vzhledem k malému presbytáří atypický. Oprávněná se zdá být hypotéza připouštějící dodatečné zvýšení věženěkdy po polovině 13. století. Roli patrně sehrála při vzniku svatyně poloha na dálkové cestě z Bavor podél Vydry do Sušice.

Z dalších osudů lze uvést výstavbu sakristie u které předpokládáme gotický původ. Absenci sakristie v době nejpozději pozdní gotiky je nemyslitelná. Dodatečné je ovšem schodiště.Otisk starší střechy v prostoru půdy na severním líci věže by připouštěl domněnku, že nad sakristií existoval již ve středověku depozitář, první patro. V gotice byla již prodloužena loď, jak dokládají omítky prodloužené části.Zřejmě ještě v gotice byl kostel zvýšen Pozoruhodná byla svatyně v době před zvýšením, prostor lodi zřejmě byl otevřen do prostoru krovu. Pokud víme, tato alternatoiva nebyla dosud zjištěna.Méně úravděpodobné vysvětlení omítané štítové zdi v interieru by předpokládalo prostor podkroví, který zřejmě nepřipadá v úvahu.Časově vročit gotické zásahy neumíme . Nabízí se vysvětlení, že přestavba se uskutečnila v pozdní gotice naráz, s přestavbou presbytáře, který byl tehdy zvýšen, zaklenut, zřízen

zde vyšší triumfální lehce lomený oblouk a okno na jižní straně presbytáře. Precisní forma prosté okenní kružby nasvědčuje pozdní gotice.Typ klenebního vzorce není časově určující. Vyskytuje se již někdy kolem roku 1400, specifickým tvarem konce 15 . až počátku 16. století jsou ovšem konzoly. Zajímavým prvkem je jižní okno východní poloviny lodi, jehož kružba byla osazena v líci průčelí. Okna tohoto typu se vyskytují v okruhu staveb milevského kláštera /Dražičky na Táborsku/ koncem 13. století. V našem případě se bohužel kružba nezachovala a bližší charakteristika je sporná.

Další etapa zhodnocení chrámu se realizovala v baroku druhé čtvrtiny 18. století.Jejím projevem jsou barokní oltáře, empora nad sakristií přístupná nově přistavěným schodištěm s kazulovými okénky, současná je zřejmě kostnice. Panská empora naznačuje zvýrazněnou iniciativu patrona kostela, vrchnosti, kte á nejspíše zřídila pod sakristií zachovanou hrobku přístupnou náhrobní deskou v ose presbytáře. Bohužel tato je nyní nečitelná. Tušíme zde iniciativu v literatuře uváděného faráře v Mouřenci a u sv. Vintíře J. J. Gerla, který založil v roce 1727 pamětní knihu při kostele v Dobré Vodě založeném svob. pánem F. J. Villanim v roce 1706, sídlem na Kundraticích a Dobré Vodě. Pravděpodobná. Donátorem byl právě asi rod Villani, jehož rodinný epitaf se v presbytáři zachoval s datací 1731 Z roku 1801 existuje náhrobek Ign. Villaniho, dítěte ve stáří 5 měsíců. Upravena byla i průčelí, dokladem je rámování severního okna lodi. Snad současná je i zpěvácká kruchta, pokud nevvznikla v klasicismu první třetiny 19. století, kam lze datovat nosné sloupy, pokud empora tehdy sevznikla se sloupy současně To je ovšem méně pravděpodobné. Někdy kolem poloviny 19. století byla přistavěna jižní kaple v roce 1837 dosud na katastrálním plánu ještě neexistující.

Interier presbytáře byl vyzdoben malovanou výzdobou v roce 1896, jak dokládá zachovaný nápis. Někdy na počátku 20. století vznikl přístavek sakristie. Novodobě byly stěny lodi opatřeny okrový, nátěrem.

H o d n o t n é a r c h i t e k t o n i c k é d e t a i l y
a p r v k y .

Okna průčelí, jižní portál lodi skrytý ve vstupu do jižní kaple, klenba, sanktuarium presbytáře, strop sakristie s členěním, náhrobky presbytáře, výmalba stěn lodi, empora s varhanami, zbytky gotických fresek v severní stěně lodi, zvon ve věži. Fragmenty starších omítek v průčelích lodi. Barokní okenní konstrukce v severním průčelí lodi.

Sanktuarium

D o p o r u č e n í k r e k o n s t r u k c i .

V průčelích doporučujeme provést omítky s jemně hrubou povrchovou strukturou, strhávané, u barokních oken lodi / všechna okna kromě východního okna jižního průčelí/ provést pasparty n asazené štukové vrstvy s bílým pačokovým nátěrem. U východního okna jižního průčelí a jižního okna presbytáře provést pasparty gotické, dle zachovaných zbytků. V interieru nutno provést průzkum maleb v lodi. Doporučujeme rekonstrukci barokní úpravy s členěním stěn pilastry. V úplnosti nutno dhalit románský jižní vstupní portál. V presbytáři se nabízí odstranění výmalby z konce 19. století. Očistit nutno náhrobky, zejména náhrobní desku v dlažbě. Okna by měla zachovat barokní konstrukci rámu, jak ji dokládáme výkresem. Doporučujeme provést archeologický výzkum v lodi a po postavení lešení ověřit hypoteticky předpokládaný dodatečný vznik horních pater věže nástavbou.

Barokní pasparta okna severního průčelí lodi

Východní okno jižního průčelí lodi s gotickou omítkovou paspartou.

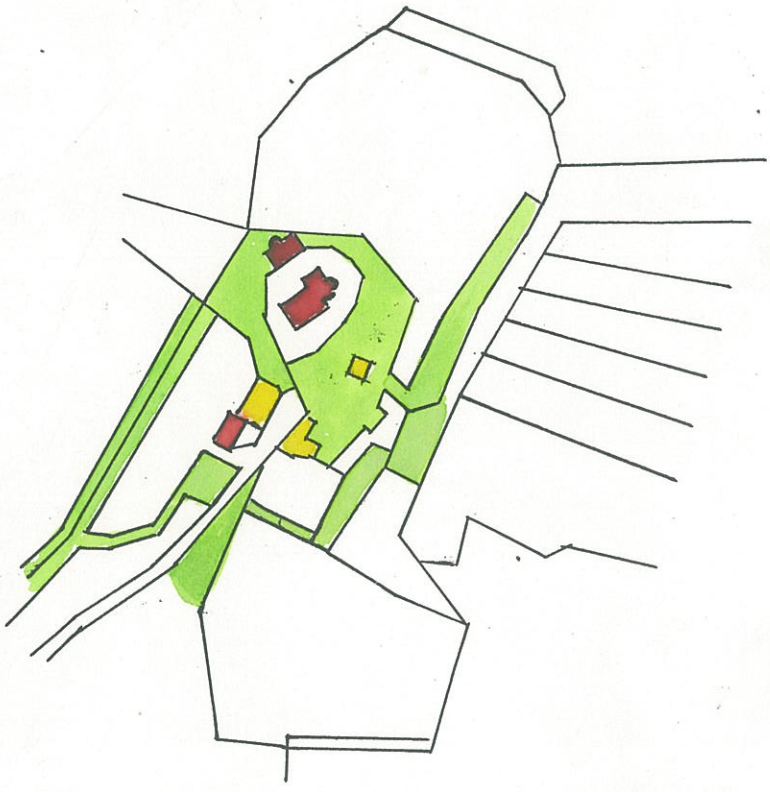

Situace kostela sv. Mořice na katastrálním plánu z roku 1837

/kopie plánu SÚA Praha/

1:2880

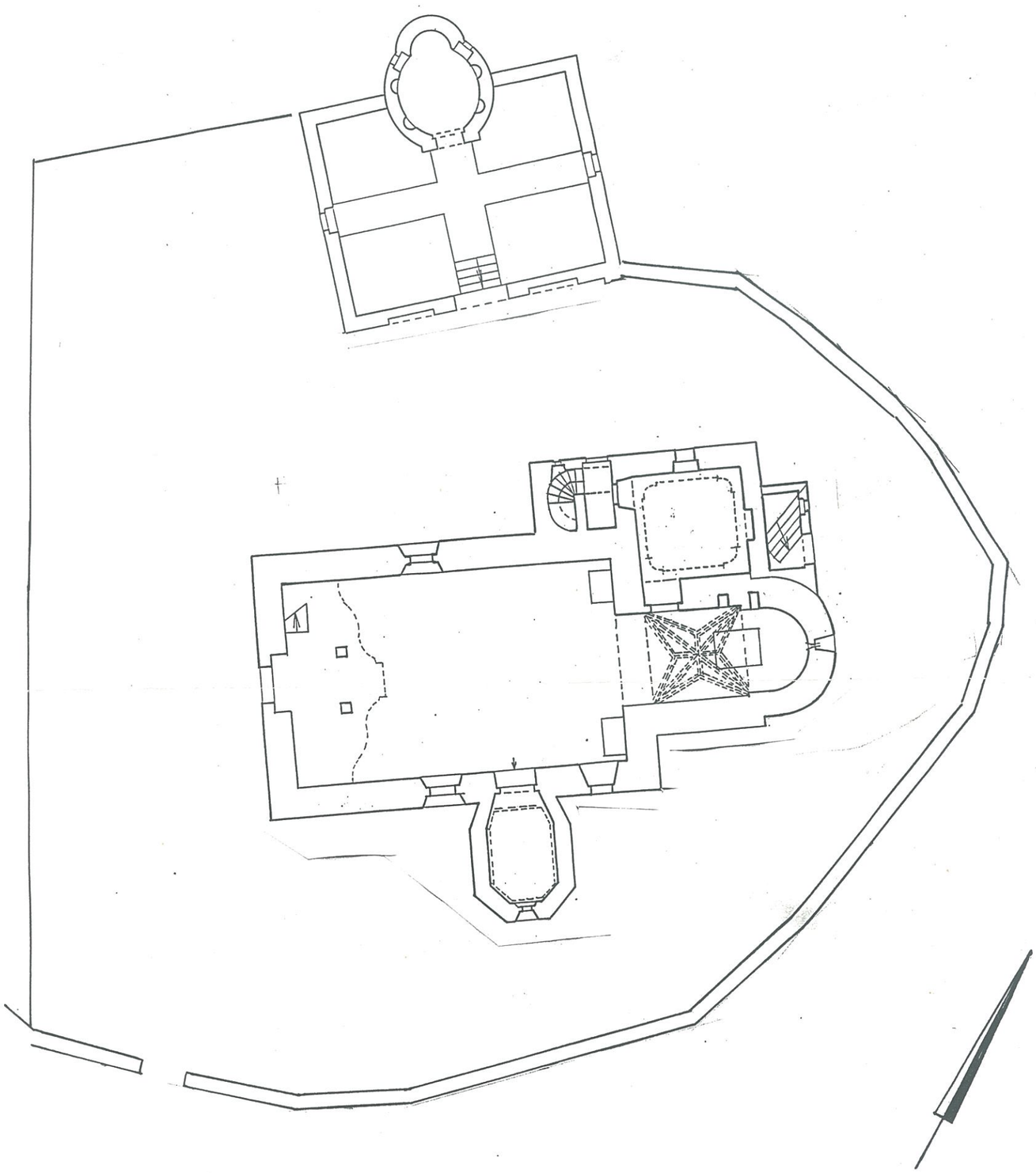

MOUŘENEC

areál hřbitova 1:200

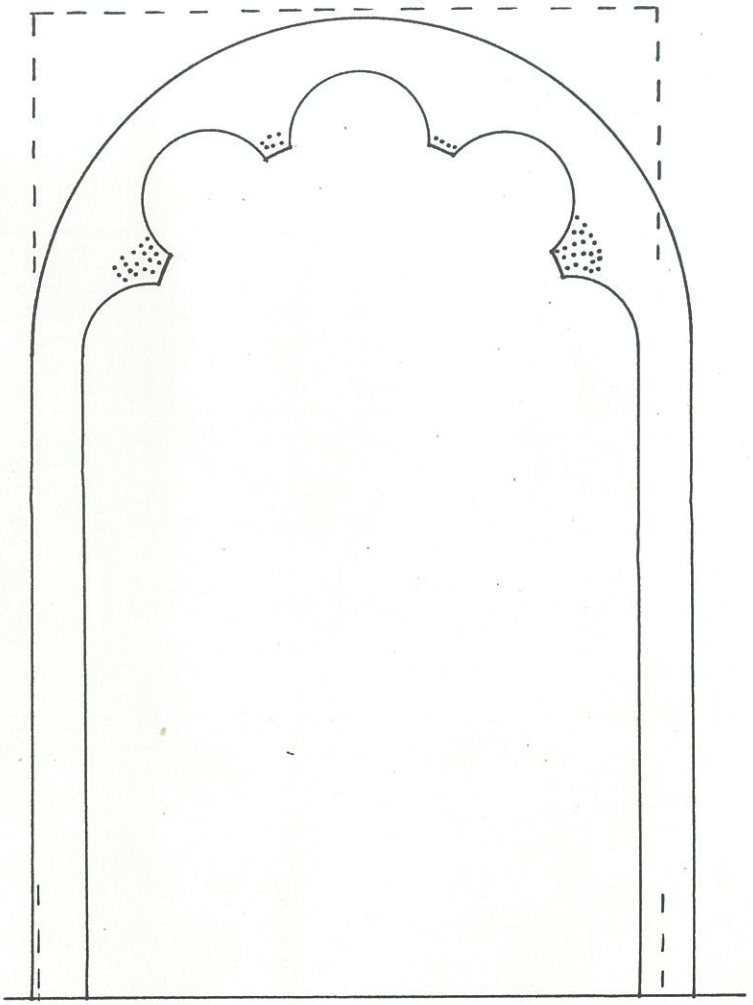

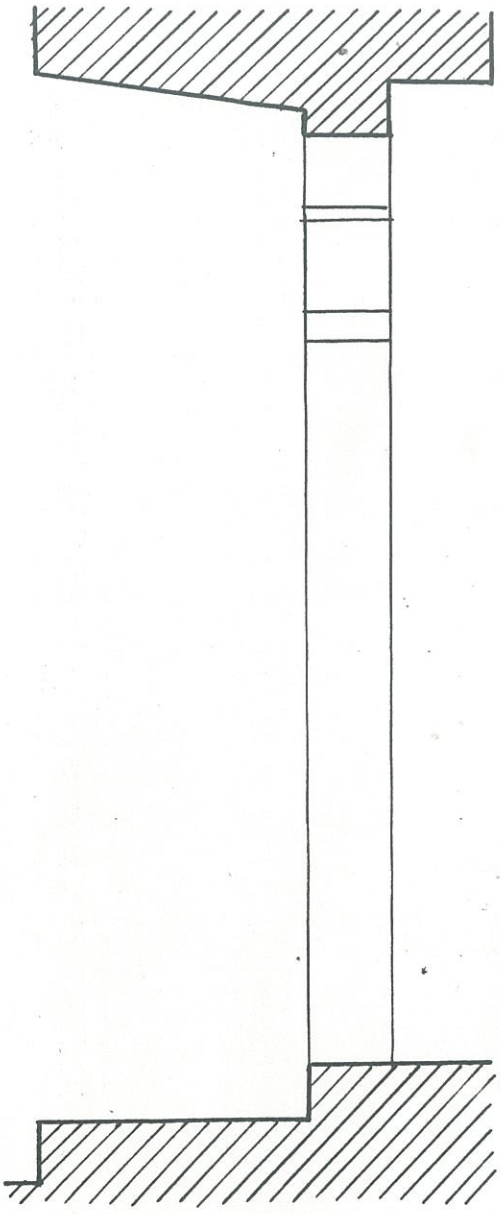

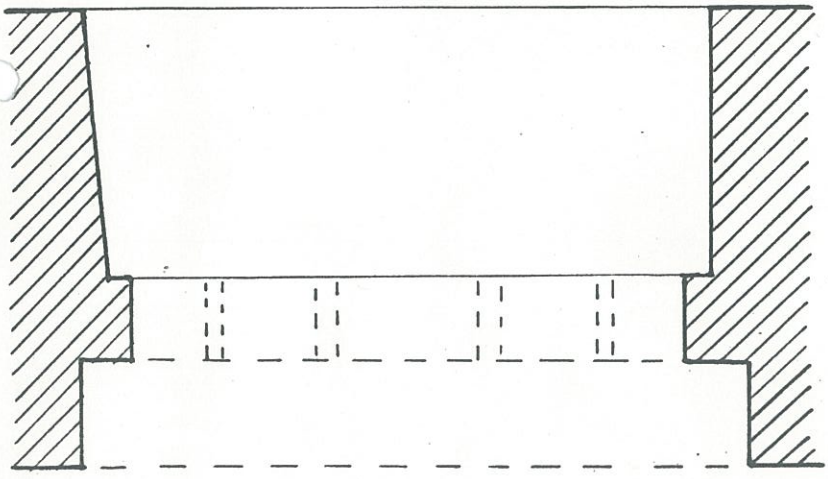

MOUŘENEC jižní portál kostela

1:20

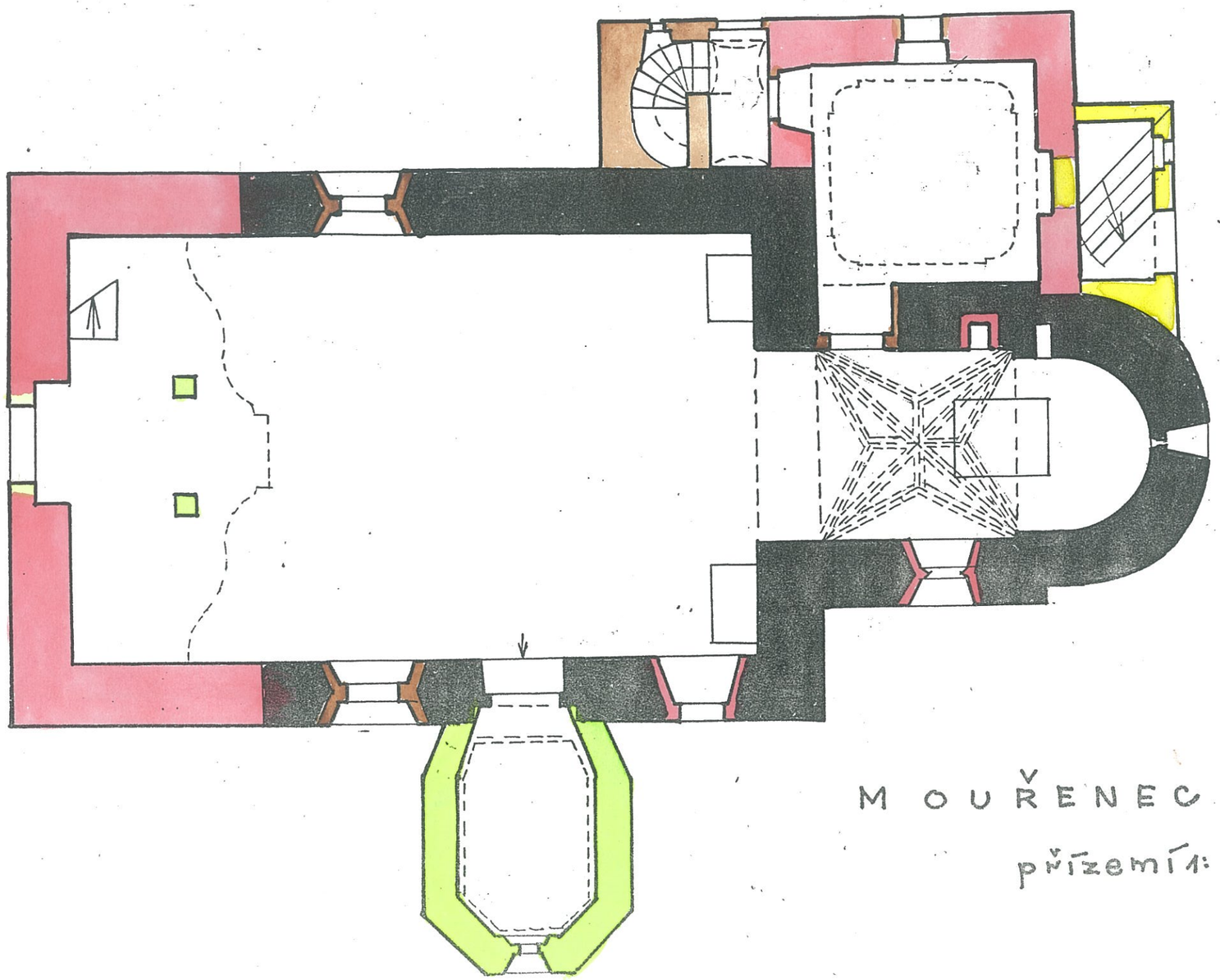

MOUŘENEC

přízemí 1:100

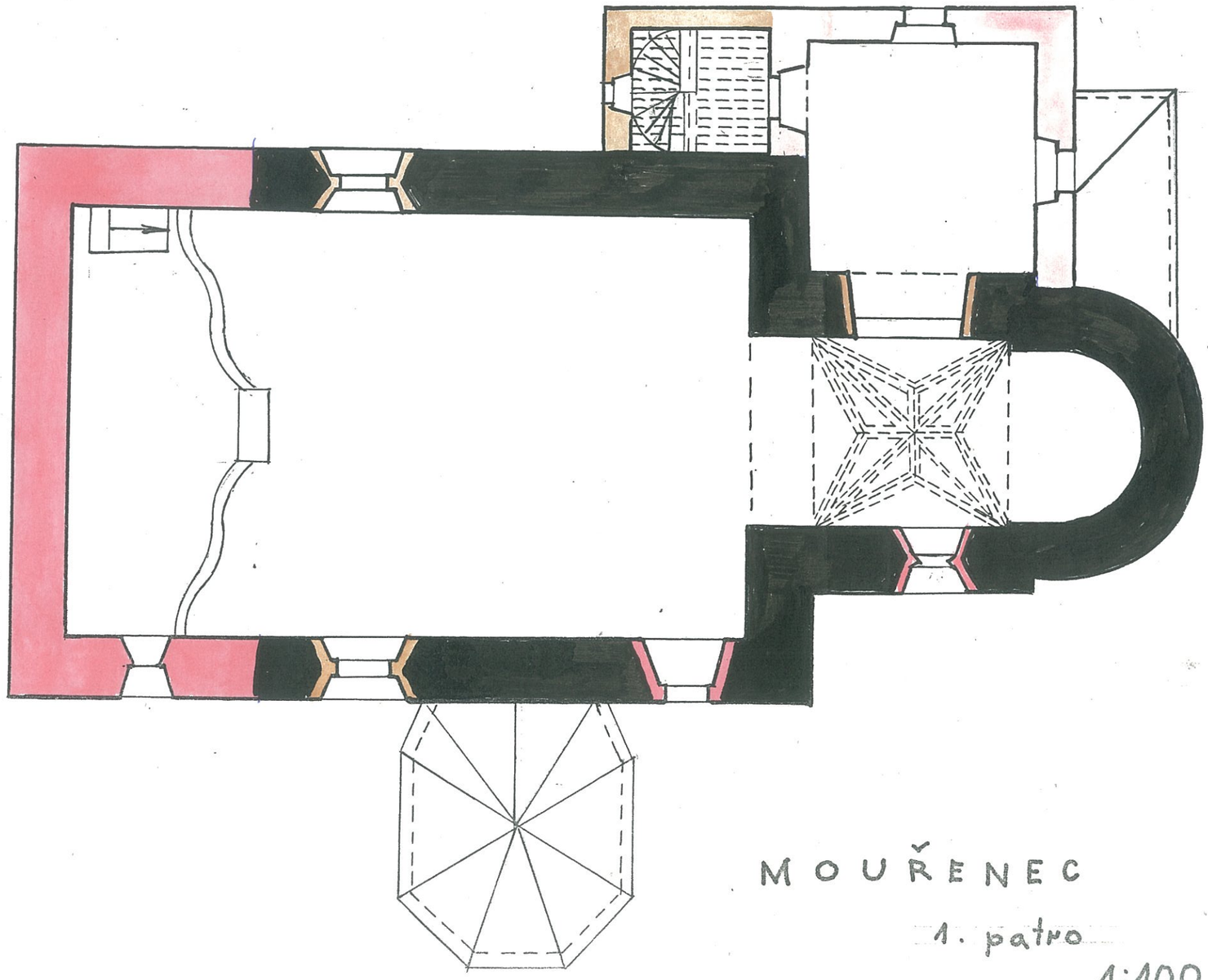

MOUŘENEC

1. patro

1:100

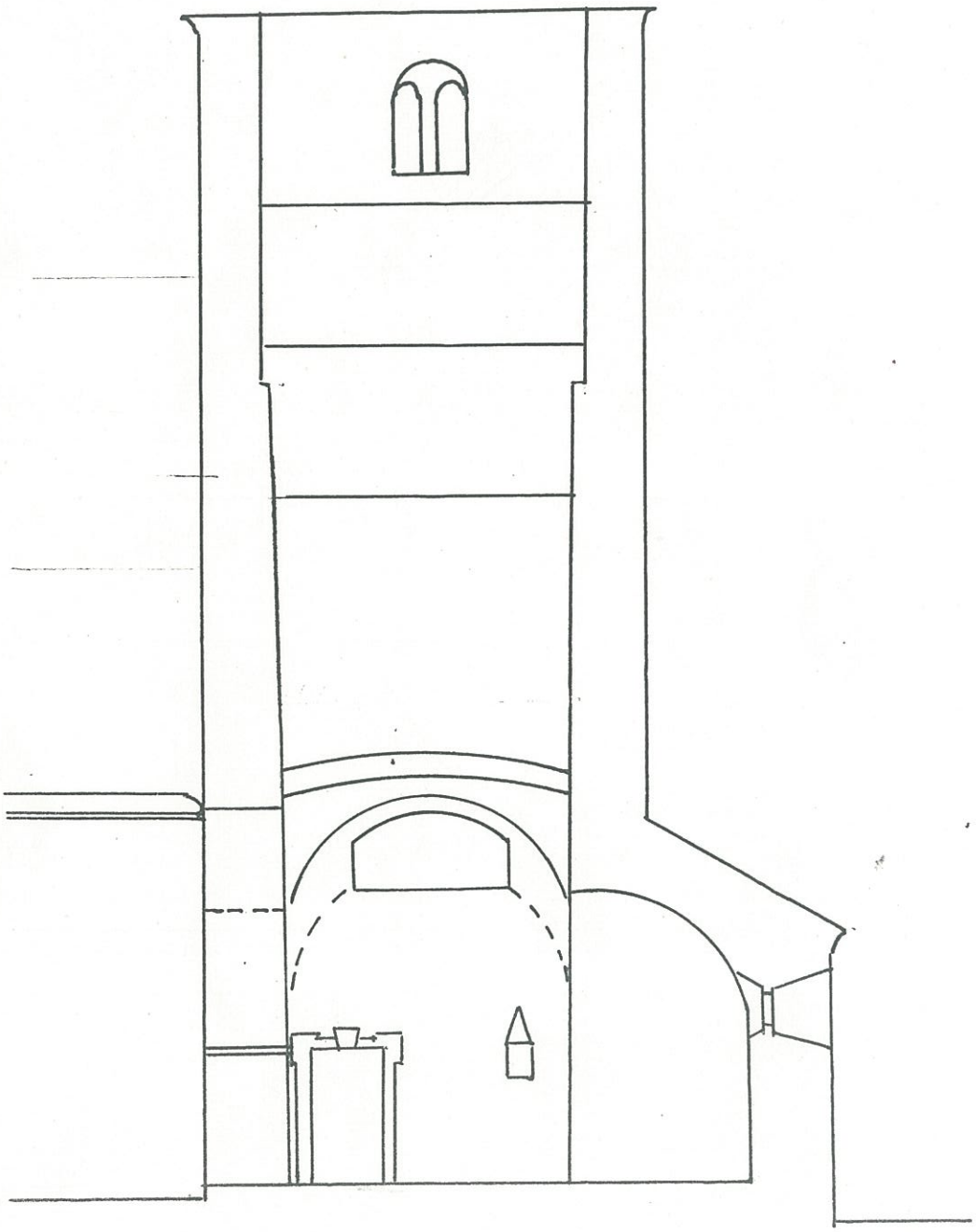

MOUŘENEC příčný řez věží

1:100

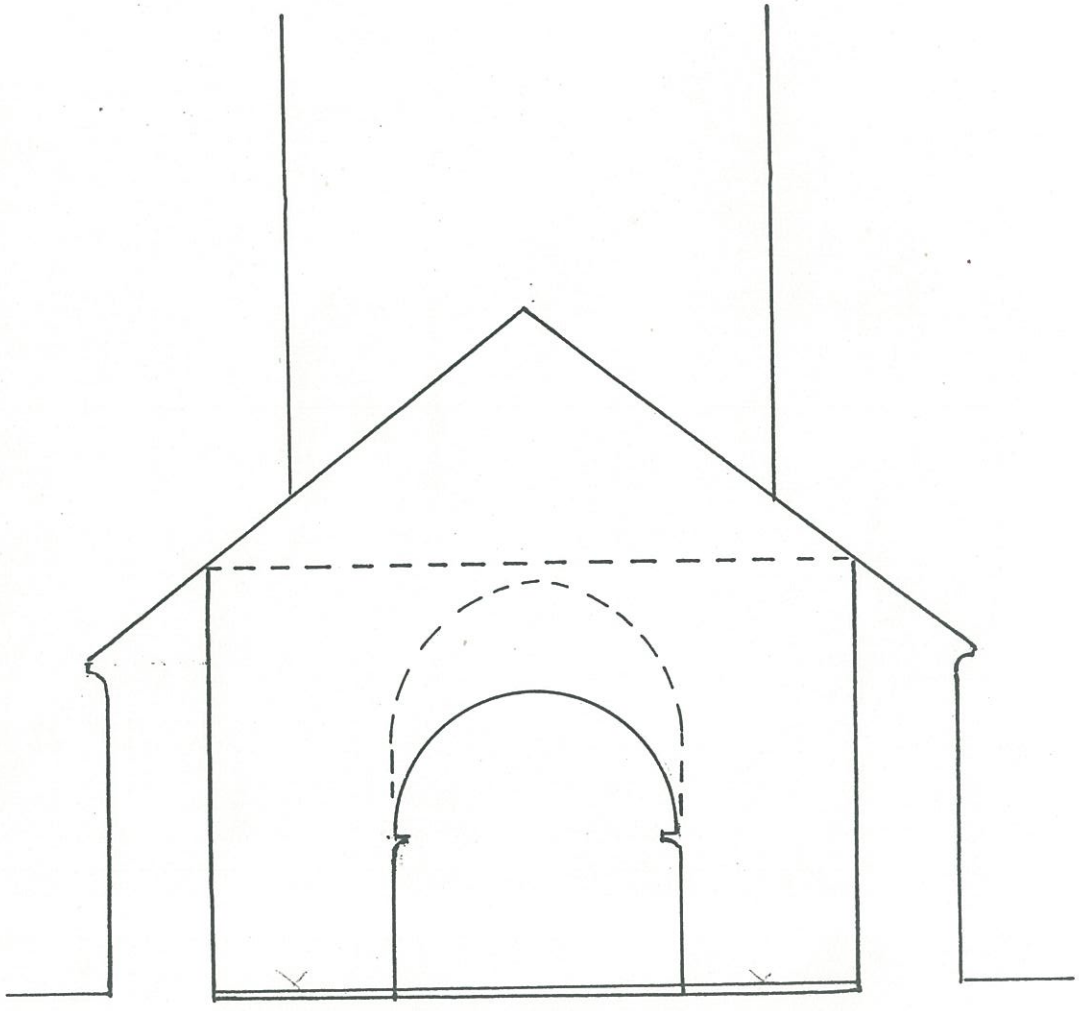

MOUŘENEC příčný řez lodí
/s rekonstrukcí romans. stavu 1:100

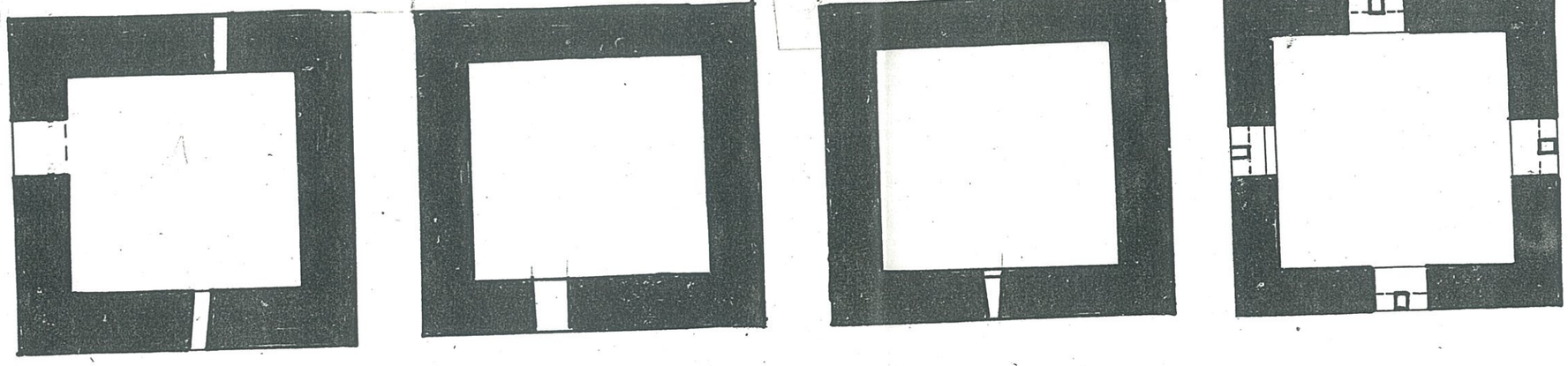

1. 2. 3. 4.

MOUŘENEC patra věže
1:100

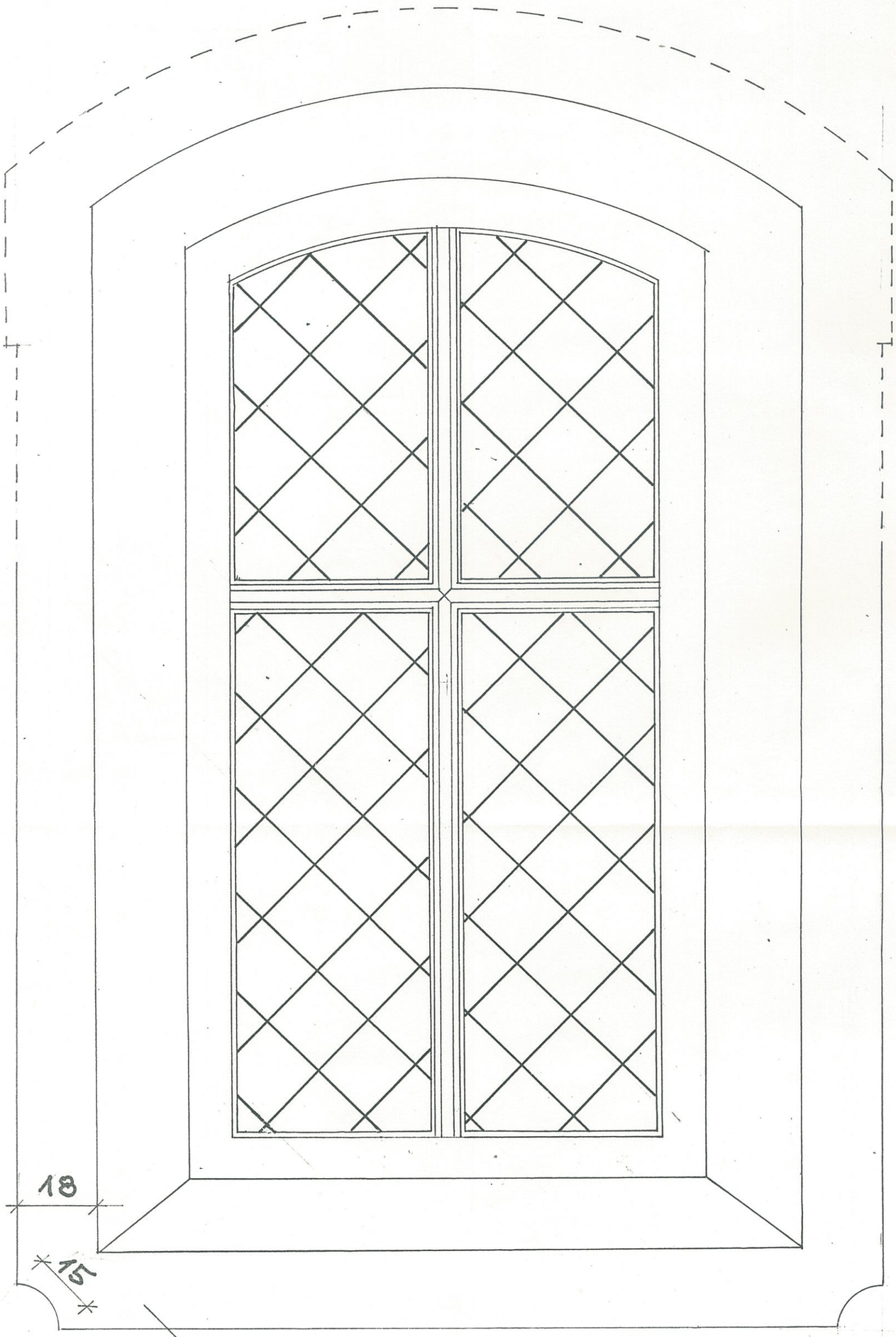

MOUŘENEC rekonstrukce okna

1:10

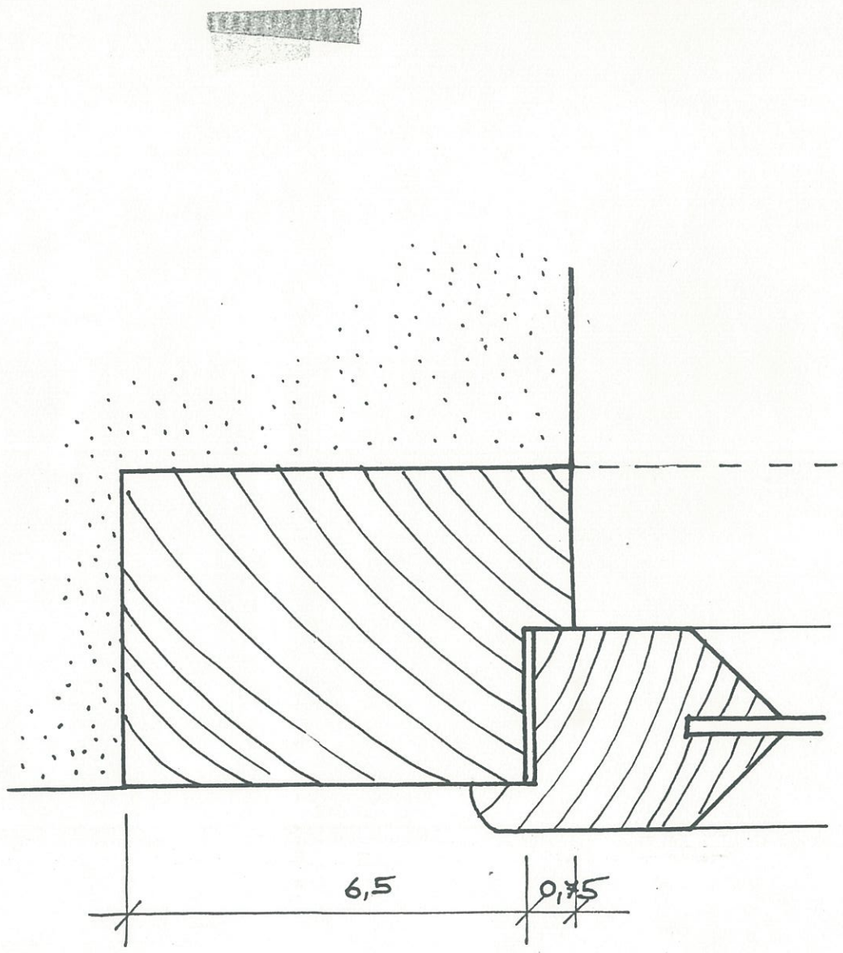

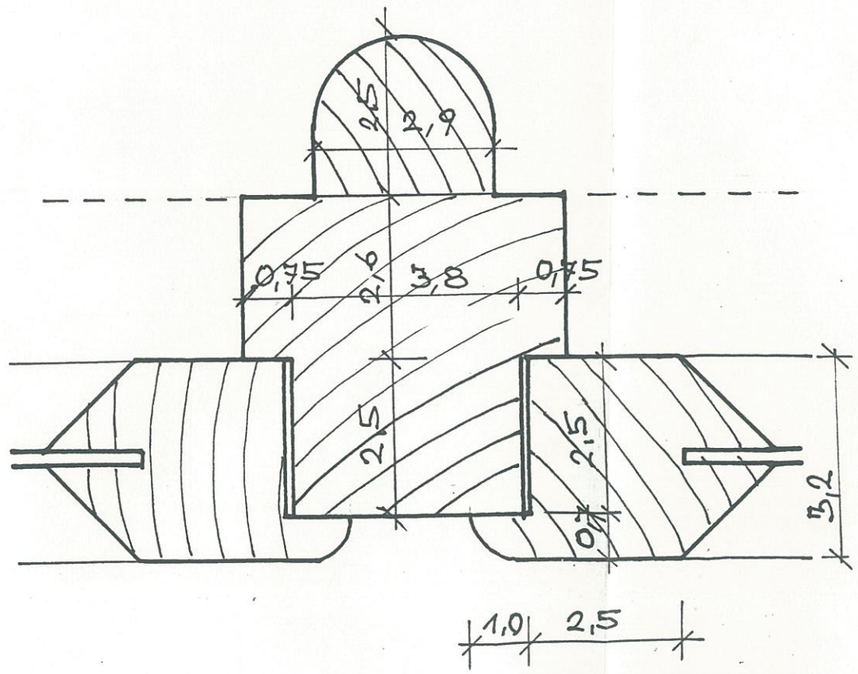

Dokumentace barokního okna severního průčelí lodi 1:1

L e g e n d a

zdivo románské

gotické

barokní

klasicistní

20. století

Světlejší odstín značí slohové zařazení hypotetické